

Ziemowit Niedźwiecki

**RAMOWA KONCEPCJA
PROGRAMOWO - ORGANIZACYJNA**

i organizacyjno-finansowa

dla

MUZEUM OKRĘGOWEGO

im. Stanisława Staszica

w Pile

na lata 2023-2027

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

1. Wprowadzenie

Muzeum Okręgowe w Pile funkcjonuje od 15 sierpnia 1975 roku. Jego pierwszą siedzibą było niewielkie muzeum biograficzne Stanisława Staszica. Powołanie całkowicie nowej instytucji wiązało się z wprowadzeniem nowego podziału administracyjnego kraju i utworzeniem województwa pilskiego. Utworzenie nowych – terenowych centrów administracji rządowej – spowodowało szereg istotnych zmian, które dotyczyły również struktur muzealnictwa, w tym muzealnictwa pilskiego. W ośrodkach, które w nowym układzie uzyskały status miast wojewódzkich, dawne muzea regionalne zostały automatycznie muzeami okręgowymi i zaczęły zarazem sprawować funkcje zarządcze w stosunku do instytucji muzealnych w terenie. W rezultacie wszystkich zachodzących zmian, wcześniej funkcjonujące od 1951 roku w Pile Muzeum Stanisława Staszica, zostało przekształcone w Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica. Jednocześnie podporządkowano mu muzea w Trzciance, Złotowie, Rogoźnie, Wałczu, Mirosławcu i kilka innych mniejszych placówek, jako instytucje położone na obszarze nowego województwa pilskiego.

Przed reorganizacją w nowym układzie administracyjnym, Muzeum Stanisława Staszica w Pile w profilu swoich zainteresowań poza gromadzeniem, utrwalaniem i udostępnianiem spuścizny po Stanisławie Staszicu, rozwijało także działalność na rzecz upowszechniania historii i wiedzy o kulturze regionu. Otwarcie i uruchomienie działalności odrębnej, wielodziałowej instytucji na obszarze niebędącym wcześniej przedmiotem szerszych badań i penetracji naukowych, stanowiło ważne wydarzenie kulturotwórcze w regionie nadnoteckim i całej północnej Wielkopolsce. Wcześniej bowiem funkcjonujące nieliczne placówki regionalne swoją działalnością obejmowały teren jednego powiatu. Specyficzne dzieje północnej Wielkopolski, w tym również samej Piły, wymagały natomiast wręcz tego, aby zająć się nimi kompleksowo i bardziej wszechstronnie. Do tych działań włączono muzea regionalne w Trzciance i Złotowie, funkcjonujące już w strukturach Muzeum Okręgowego na prawach oddziałów. W 1979 roku oddziałem muzeum został Rezerwat Archeologiczno-Etnograficzny w Osieku nad Notecią (RAEO).

2. Organizacja i działalność

Obecnie Muzeum Okręgowe w Pile działa jako instytucja kultury podległa Samorządowi Województwa Wielkopolskiego i jest wpisane do Państwowego Rejestru Muzeów (PRM/98). Gromadzi w swojej kolekcji zbiory z zakresu archeologii, etnografii a także historii i sztuki. Ekspozycje prezentowane są na wystawach czasowych i stałych. W strukturze muzeum na prawach oddziału funkcjonuje także w dalszym ciągu podległa i ważna placówka, którą jest Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią (nazwa oddziału uległa zmianie z RAEO na MKL w 1992 roku).

W tym kontekście, Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica w Pile to wielodziałowa instytucja kultury, której strukturę poza siedzibą główną w Pile, stanowi oddział - muzeum typu skansenowskiego (muzeum na wolnym powietrzu), z rozległym na 13 ha obszarem przestrzennym i charakterystyczną dla odtwarzanej w nim układu dawnej wsi o charakterze tzw. „owalnicy”, infrastrukturą muzealną. Muzeum funkcjonuje więc jako

jednostka ukazująca dzieje subregionu północnej Wielkopolski z jednej strony, z drugiej zaś dokumentuje i utrwała zanikającą kulturę ludową i materialną dorzecza Noteci, na pograniczu dwóch obecnie sąsiadujących ze sobą województw: wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego, zahaczając poniekąd także na Północy o dorobek woj. Pomorskiego z uwagi na historyczne uwarunkowania i wzajemne powiązania choćby z kulturą ludową Kaszub. Jest ono także najdalej na Północ wysuniętą placówką muzealną podległą Samorządowi Województwa Wielkopolskiego, co czyni z niego specyficzny produkt wielkopolskiej turystyki kulturowej.

3. Misja

Biorąc pod uwagę ściśle określony profil działalności, ale i niezwykle dynamicznie zmieniające się w dzisiejszej dobie warunki - głównie zewnętrzne, wyrażające się zwłaszcza w oczekiwaniach odbiorców oferty muzeum, instytucja kultury, w tym pilskie muzeum, aby być nowoczesną, musi w klarowny sposób definiować swoją misję. Nie dość tego, misja ta powinna być przejrzysta nie tylko dla odbiorcy, ale również - jeśli nie przede wszystkim - dla wszystkich w niej zatrudnionych osób, co ułatwia tworzenie spójnego wizerunku instytucji oraz realnie wzmacnia możliwości jej funkcjonowania we współczesnym świecie konkurencji. Nie do przecenienia jest tutaj zrozumienie tak zdefiniowanej misji, zrozumiałej dla zatrudnionych, bowiem jest to obecnie jedyny sposób na zintegrowanie wszystkich wokół wyznaczonych w obszarach działalności muzeum celów.

Obecnie muzeum, aby nie być instytucją skostniałą, zabiega zdecydowanie o swojego odbiorcę i pozyskiwanie widza. Absolutnie nie może się ograniczać wyłącznie do jednej, określonej grupy docelowej. W przypadku Muzeum Okręgowego w Pile, grupę tę od lat stanowią akurat dzieci i młodzież. Jest to grupa, która choćby ze względu na ofertę instytucji w znacznej mierze skorelowaną z programem nauczania w szkolnictwie, jest i tak wierna placówce. W tym kontekście ważniejszym zadaniem wydają się być działania zmierzające do przyciągnięcia do muzeum widzów, którzy do tej pory w nim jeszcze nie byli.

Zakładając, iż misja muzeum to świadomie wytyczony cel muzeum, charakterystyczny wyłącznie dla niego, mając również na uwadze fakt, iż misja to istota i kierunek zainteresowań oraz konkretne zadania stojące przed konkretnym muzeum, które uwarunkowane są rodzajem zbiorów muzealnych, oferta muzeum zwłaszcza w ujęciu edukacyjno-kulturalnym powinna być bardzo różnorodna, ale i taka, aby wyróżniała muzeum spośród wielu innych, o podobnym charakterze instytucji.

Idąc dalej, należy wykorzystywać wszelkie podpowiedzi płynące z doświadczeń kultury, również masowej, by wśród innych podmiotów otaczających muzeum ulokować ofertę własną, płynącą ze sposobu narracji, nierzadko swoistej estetyki kreowanej przez lokalne a nawet ogólnopolskie media w postaci czasopism a zwłaszcza w największym zakresie docierającego do odbiorcy telewizyjnego przekazu. Personel natomiast zaangażowany do kreowania tak pojętego celu nadrzędnego, kierować się musi i wykorzystywać powinien przyjęty w muzeum kodeks etyczny.

W opinii piszącego, muzeum nie powinno także daleko odbiegać od już sprawdzonych i rozwijanych rozwiązań oraz dobrych praktyk realizowanych w innych, zwłaszcza podległych temu samemu Organizatorowi instytucji. Dzięki wzajemnej współpracy i wymianie doświadczeń, łatwiej o spójność działań, a także rozwijanie własnych planów.

4. Diagnoza stanu instytucji

Zbiory Muzeum Okręgowego w Pile podzielone są na 4 działy merytoryczne: historyczny, archeologiczny, etnograficzny i sztuki. Osobne zbiory stanowią muzealia etnograficzne gromadzone w MKL w Osieku nad Notecią. W instytucji funkcjonują też działy: administracji, księgowości, edukacji i promocji oraz muzealna biblioteka. Z takim układem koreluje charakter ekspozycji stałych, podzielonych na ekspozycje: „Z przeszłości Piły i regionu” - w części archeologicznej dokumentującej ślady pobytu ludzi na ziemi nadnoteckiej od okresu paleolitu schyłkowego począwszy, a w części historycznej - od średniowiecza do XX w., obrazującej dzieje Piły i regionu i przedstawiającej obiekty związane z losami trzech narodów, które zamieszkiwały tereny nadnoteckie: Polaków, Niemców i Żydów, „Meble i wnętrza mieszkalne od połowy XVIII do początku XX wieku - przedmioty piękne i użyteczne” - prezentującej obiekty polskiego i europejskiego rzemiosła artystycznego, uzupełnione przykładami malarstwa i grafiki. Niezależnie od charakteru ekspozycji stałych w siedzibie głównej w Pile, w oddziale muzeum funkcjonują ekspozycje we wnętrzach chat, prezentujące kulturę duchową i materialną regionu. Oprócz wystaw stałych, muzeum regularnie organizuje również ekspozycje czasowe, tak w siedzibie głównej, jak i w oddziale oraz przygotowuje wydarzenia plenerowe.

Podstawowym źródłem finansowania instytucji są dotacje podmiotowe Organizatora: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Muzeum pozyskuje również granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i czerpie środki z dotacji celowych oraz przychodów własnych: wpływów z biletów, najmu przestrzeni.

Jedną z najmocniejszych stron Muzeum jest jego siedziba. Stanowi ją obiekt wzniesiony pod koniec XIX wieku, formą architektoniczną nawiązujący do willowego budownictwa włoskiego. Zbudowany w II połowie XIX w., jest obecnie jednym z najstarszych a zarazem jednym z nielicznie zachowanych w mieście, bowiem w wyniku działań wojennych na początku 1945 r. większość zabudowy miejskiej Piły legła w gruzach. Budynek ma szczególne znaczenie dla historii miasta, ponieważ w latach 1934 - 39 był siedzibą polskiego konsulatu, będąc jednocześnie jedyną w mieście własnością skarbu państwa polskiego. Konsulat reprezentował interesy Polaków mieszkających w niemieckiej prowincji Marchia Graniczna Poznań - Prusy Zachodnie. W siedzibie konsulatu odbywały się liczne imprezy o charakterze narodowo - patriotycznym, a pracownicy konsulatu inicjowali i wspomagali działalność kulturalną i oświatową wśród Polaków na Pograniczu.

Wspomniany obiekt, położony jest niemal w sercu miasta, nadto umiejscowiony w okolicy chętnie uczęszczanej przez mieszkańców tzw.: „wyspy” nad rzeką z jej atrakcjami, co sprawia, że dzięki wystawom stałym i tematycznymi czasowymi jest chętnie odwiedzany.

Mocną stroną instytucji jest także jego oddział na wolnym powietrzu w Osieku nad Notecią, który jako jeden z nielicznych w kraju, obok ekspozycji etnograficznej i inscenizacji dawnego życia na wsi prezentuje także dorobek działu archeologicznego - w osobnym sektorze archeologicznym. Tam też cyklicznie organizowane są i mają stałe miejsce w kalendarzu imprezy plenerowe dla szerokiego grona odbiorców a także imprezy dla dzieci i młodzieży, o charakterze typowo edukacyjnym.

Mocną stroną muzeum są też zbiory dotyczące miasta i regionu oraz wykwalifikowana w tym zakresie kadra. Ta wąska specjalizacja może być jednak uznawana w pewnym aspekcie

także za słabą stronę. Problemem bowiem nie jest skupianie się na dziedzictwie lokalnym, co samo w sobie jest niezwykle korzystne, ale brak jego osadzenia w ponadregionalnym kontekście, pomimo bogatych historycznie koneksji miasta i regionu, a nawet kraju. W efekcie, działalność placówki jest adresowana głównie do społeczności lokalnej, podczas gdy mogłaby otwierać się też szeroko na turystów spoza regionu, w tym tych z zagranicy, zwłaszcza że ponownie w opinii autora pojawia się wśród byłych niemieckojęzycznych mieszkańców Piły, resentyment do rodzinnych stron z lat wczesnego dzieciństwa.

5. Główne wyzwania

Podstawowym zatem wyzwaniem jest znalezienie takiej formuły funkcjonowania muzeum, która godziłaby jego tradycję i najlepsze rozwiązania już istniejące, z wyzwaniami teraźniejszości. Powinno ono jednocześnie skupiać się na budowaniu jego nowoczesnej marki, jako placówki już nie tylko i wyłącznie regionalnej, ale nadawać jej nowego kontekstu - ponadregionalnego. Muzeum musi tu akcentować uniwersalny charakter tradycji miasta i regionu, co jest zgodne z nowoczesnym sposobem myślenia o dziedzictwie, traktowanym jako kluczowy aspekt gospodarki opartej na turystyce.

W realizacji takiej nowej i szerszej misji, w naturalny sposób uczestniczy na poziomie merytorycznym kadra. Należy tutaj jednak pamiętać, iż jakkolwiek funkcjonowanie jednostki zostało znormalizowane pod względem organizacyjnym, to jednak w perspektywie kolejnych pięciu lat nie można nie uwzględniać stopniowych i nieuniknionych zmian kadrowych w muzeum. W obecnym kształcie strukturę muzeum tworzą pracownicy z różnym stażem i wysługą lat. W tym kontekście niezwykle ważnym jest, aby nieuchronna wymiana pokoleniowa, która od kilku lat ma już miejsce i w perspektywie lat 2023 - 2027 będzie miała swój dalszy ciąg, to aby w odniesieniu do newralgicznych stanowisk lub komórek w muzeum, następowała ona w sposób nieinwazyjny, niezakłócający funkcjonowania muzeum jako całego zespołu. Dotyczy to w równej mierze wszystkich zmian kadrowych, tak samo personelu merytorycznego jak i pracowników obsługi.

Równie ważnym wyzwaniem dla instytucji powinno być funkcjonowanie w ściśle określonych realiach. Zwłaszcza z perspektywy doświadczeń zebranych w okresie minionych dwóch ostatnich lat.

Niespodziewany wybuch pandemii Covid-19 i w konsekwencji rozprzestrzenianie się wirusa SARS-CoV-2 od roku 2020 i jego kolejnych mutacji występujących po czasie teraźniejszy, nakazują wręcz myśleć o organizacji pracy, także w instytucji kultury, niejako na nowo. Doświadczenie zbierane w tym czasie w muzeum zmieniło system pracy na tyle, że wzrosła ogólna świadomość wśród pracowników muzeum o zagrożeniach, ale i konieczności stawiania pierwszych kroków do nowych wyzwań. Nadto praktyka ta wymusiła czas pracy zmianowy, ale i jego postaci hybrydowej i zdalnej. Z uwagi na oblicze pandemii, o doświadczeniu już z zebranych, nie wolno zapominać. Nie dość tego, praca w nowych realiach uwolniła myślenie u pracodawcy, o kolejnych wyzwaniach, m.in. o prawidłowym zabezpieczeniu danych, powierzanych i przetwarzanych przez uprawniony do tego personel poza muzeum.

Minione 2 lata i okres związany z pandemią, wymuszają także nowe spojrzenie na statutowe funkcjonowanie jednostki. Z racji kilkukrotnego i długotrwałego w tym czasie

zamknięcia instytucji dla zwiedzających, należy wręcz kontynuować zabiegi zmierzające do przenoszenia jak największej ilości treści merytorycznych i dorobku muzeum do sieci. Winno to być realizowane tak na płaszczyźnie wszechobecnych obecnie mediów społecznościowych: Facebook, Instagram, YouTube, Flickr czy Twitter, jak i na płaszczyźnie przedstawiania tego dorobku na własnej stronie internetowej oraz za pomocą bezpośredniej interakcji z widzami – poprzez organizowanie jak największej ilości warsztatów tematycznych i lekcji muzealnych online, w czasie rzeczywistym. Muzeum powinno także pokazywać w Internecie zbiory, w tym pokazywać widzowi ekspozycje czasowe, oprowadzać go po wystawach stałych i prezentować swoje najbardziej cenne i charakterystyczne muzealia - biorąc pod uwagę profil placówki.

Podobne znaczenie jak problemy natury cywilizacyjnej, ma w coraz większym stopniu dla współczesnego muzeum, ogólna sytuacja nie tylko w kraju, ale i geopolityczne uwarunkowania globalne. Nieprzewidziana agresja ze strony Rosji z początku bieżącego roku w kierunku Ukrainy, na nowo ukształtowała i zdefiniowała myślenie o sprawach bezpieczeństwa. Działania wojenne rozgrywające się tuż przy granicy państwa, winny skutkować analizą organizacji pracy w muzeum i nad bezpieczeństwem nie tylko w nim zatrudnionych, ale i odpowiednim zabezpieczeniem zbiorów.

W pilskim muzeum w tym kontekście, należy ponownie poddać analizie „politykę obronności” i wprowadzić do niej korekty adekwatne do zmian zachodzących już niemal na zapleczu placówki.

6. Główne cele strategiczne na lata 2023 - 2027

Funkcjonowanie Muzeum Okręgowego w Pile opiera się w dużej mierze na zasadach określonych statutem jednostki. W swojej działalności skupia się więc przede wszystkim na gromadzeniu dóbr kultury z przeszłości, na ochronie wspomnianych dóbr, informowaniu o ich wartościach i treściach poprzez promowanie własnych działań. Nie można jednak zapominać, iż realizację tego nadrzędnego celu, czyli misji, wyznacza przywołany statut. Zakłada on i inne strategiczne cele instytucji (poza szerzej opisanymi, poniżej), które muzeum przyjmuje w planach na kolejne lata, m.in.: dbałość o odpowiednie przechowywanie muzealiów, udostępnianie zasobów szerokiej publiczności dla celów naukowych i oświatowych, prowadzenie badań terenowych i wykopaliskowych.

Niemniej, spośród wszystkich działań będących w obszarze zainteresowań Muzeum za priorytetowe, a więc i strategiczne w latach 2023 - 2027, należałoby wskazać poniższe.

6.1. Gromadzenie zbiorów oraz rozszerzanie kolekcji muzealnych

Należy pamiętać, że Muzeum Okręgowe w Pile, jako instytucja wielodziałowa, gromadzi dobra kultury oraz materiały dokumentujące historię, sztukę, archeologię oraz etnografię. Ogromną większość z nich stanowią muzealia bezpośrednio związane z regionem północnej Wielkopolski. Dotyczy to głównie zabytków archeologicznych i etnograficznych.

Z drugiej strony w muzeum gromadzone są także obiekty merytorycznie i silnie przypisane, jak to ma miejsce w odniesieniu do eksponatów z zakresu historii, do dziejów miasta i regionu. Często dołączają do nich dodatkowe, pod warunkiem, że tworzą one zwarte

kolekcje. Tak pozyskiwane są zbiory na potrzeby działu sztuki, zazwyczaj z dziedziny malarstwa, nieraz konkretne przedmioty przemysłu meblarskiego, definiowane przez odpowiednie okresy w historii sztuki.

Poza nimi muzeum niezmiennie zainteresowane jest i w dalszym ciągu ukierunkowane powinno być na rozbudowę kolekcji wiodącej w tym dziale, tj.: ceramiki chodzieskiej, która już należy do największych tego typu kolekcji muzealnych w Polsce. Większość pozyskanych w jej obrębie wyrobów pochodzi z nieistniejącej Fabryki Fajansów Stanisława Mańczaka, działającej w Chodzieży w latach 1921-1936. W zdobnictwie chodzieskim dominowały motywy inspirowane polską sztuką ludową. Muzeum Okręgowe w Pile w ostatnich latach rozbudowało znacząco tę kolekcję dzięki wsparciu z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz ze środków własnych Województwa Wielkopolskiego.

W kontekście kolekcji charakterystycznych dla muzeum i sławiących muzeum w skali kraju, należy pamiętać o konsekwentnym gromadzeniu zabytków z zakresu archeologii, kultury i sztuki ludowej grup etnicznych Wielkopolski i przesiedleńczych, sztuki i rzemiosła artystycznego oraz historii. To jeden z niezmiennych oraz podstawowych celów działalności Muzeum realizowany poprzez etnograficzne i archeologiczne badania terenowe, pozyskiwanie darowizn, jak również poprzez zakupy.

W dzisiejszej dobie i czasie, zwłaszcza z perspektywy zmian, w tym zachodzących społecznie i na poziomie mentalnym społeczeństwa i rozkwitem technologii XXI w., pozyskiwanie muzealiów na poziomie 100 obiektów w skali roku, wydaje się być absolutnym minimum. Ponadto, dopóki jest to możliwe muzeum musi i powinno zabiegać o dokumentowanie i zbieranie ostatnich pozostałości po mieszkańcach regionu z przełomu XIX i XX wieku, których pozostało niewiele, zwłaszcza na poziomie etnograficznym, z uwzględnieniem ostatnich już tak naprawdę istniejących w terenie obiektów architektury ludowej, przy zachowaniu należytej dbałości o odpowiedni stan już prezentowanych we własnej przestrzeni muzealnej.

6.2. Zachowanie obiektów ginącej zabytkowej architektury w terenie

W 2022 roku muzeum otrzymało od Organizatora dofinansowanie w postaci dotacji celowej na działania związane z ratowaniem od zrujnowania ostatnich już tak naprawdę istniejących obiektów charakterystycznych i reprezentatywnych dla terenów Krajny, nieustannie pozostającej w centrum zainteresowania oddziału muzeum – Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią.

Dzięki finansowaniu, w pierwszej kolejności udało się przygotować stosowną dokumentację i po rozbiórce in situ, tj. w Starej Świętej pod Złotowem, do oddziału muzeum przewiezione zostaną zabytkowe elementy unikatowej chałupy szkieletowej, gdzie poszczególne jej elementy zostaną zabezpieczone i zakonserwowane zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi. Obiekt ten, którego rozbiórka rozpocznie się jeszcze we wrześniu br., jest zarazem jednym z ostatnich obiektów z podcieniem wnekowym zachowanych na terenie Krajny. Muzeum jest co prawda w posiadaniu obiektów z podcieniem narożnym i szczytowym z terenu Krajny, nie miało jednak dotychczas żadnego z podcieniem

wnękowym, zatem przeniesienie tego budynku znacząco uzupełni obraz architektury ludowej regionu i jednocześnie ubogaci muzeum.

Wraz z rozbiórką i przeniesieniem zachowanych elementów zabytkowego budynku ze Świętej, muzeum dzięki wsparciu Organizatora, prowadzi intensywne prace nad pozyskaniem branżowej dokumentacji architektonicznej związanej z drugim obiektem pozostającym w spectrum jego zainteresowania.

Jest to unikatowy obiekt dawnej plebani, tzw. „organistówki” z XVIII wieku (możliwe, że nawet z lat 40. XVIII w., co pozwoliłoby mówić o jego wyjątkowej unikatowości), pochodzący z miejscowości Runowo Krajeńskie (dzisiejsze województwo Kujawko – Pomorskie). To kolejny przykład budownictwa z obszaru historycznej Wielkopolski a jednocześnie silnie powiązany z historyczną Krajną. Plebania przeniesiona na teren skansenu uzupełniłaby ekspozycję już istniejącego od 2006 r. na terenie skansenu zabytkowego kościoła z Lasek Wałeckich. W 2022 roku wykonana zostanie dokumentacja konserwatorska i rozbiórkowa obiektu. Podczas prac prowadzonych do tej pory przy obiekcie, udało się nadto już ustalić, że ma zachowanych wiele elementów ciesiółki dębowej, którą docelowo uda się zachować przy translokacji do muzeum.

Dla piszącego tę koncepcję, oczywistym jest, że w kolejnych latach należy zabiegać o dokonanie rozbiórki i przeniesienia tego obiektu do muzeum, wzorem tegorocznego działania przy obiekcie ze Świętej. Niezwykle istotnym jest tutaj fakt, iż muzeum posiada pozytywną opinię konserwatora na przeniesienie i zgodę strony kościelnej (dotychczasowym właścicielem była bydgoska Kuria Biskupia) na przekazanie tego obiektu. Równocześnie, nie można zapominać o jednoczesnych staraniach na odtworzenie w kolejnym roku w realiach oddziału muzeum, już rozebranego tegorocznie obiektu ze Starej Świętej.

Budynki ze Starej Świętej k/Złotowa i Runowa Krajeńskiego to cenne relikty budownictwa krajeńskiego, dlatego muzeum obejmujące swoim działaniem północne rubieże Wielkopolski musi podjąć wysiłki, by uratować te obiekty tym bardziej, że mają niezaprzeczalne walory architektoniczne i historyczne.

Istotnym jest i to, że aktualnie jest to ostatni możliwy moment do sięgnięcia po tak historycznie ważny dorobek kultury materialnej i ludowej obszaru Krajny. Za parę lat bowiem, będzie on już dla muzealników niedostępny, a same obiekty pozostawione in situ bez opieki, ostatecznie popadną w ruinę lub finalnie przestaną wręcz istnieć.

6.3. Dbalność o obiekty architektury ludowej istniejące w przestrzeni muzeum

Ważnym i istotnym w perspektywie kolejnych 5-ciu lat (2023 – 2027), ale i z całą pewnością kolejnych, są działania zmierzające w kierunku utrzymania stanu zachowania zgromadzonych muzealiów. Muzeum wydatnie wykorzystuje w tym celu m.in. przyznawaną od kilku lat przez Organizatora dotację celową, typując do konserwacji szereg muzealiów ruchomych stanowiących o wartości zbiorów.

Niemniej i w dalszym ciągu nie można zapominać i odwrotnie rzecz biorąc – postępować wręcz z niezwykłą pieczołowitością i uwagą oraz skupiać się nad stanem obiektów nieruchomych drewnianej architektury ludowej reprezentatywnej dla obszaru Krajny, Puszczy Noteckiej i Pałuk, odtwarzanych na terenie Muzeum Kultury Ludowej

w Osieku nad Notecią, które to i z natury rzecz biorąc wymagają i większego wysiłku i większych nakładów.

Jest to o tyle istotne i niezwykle ważne, z uwagi na to, że pierwsze zabytkowe i ważne dla historii regionu, typowane do translokacji i przenoszone później na teren muzeum budynki, pojawiały się w jego przestrzeni jeszcze w późnych latach osiemdziesiątych minionego wieku. Siłą rzeczy ich krucha, drewniana i trzciniowa struktura (mając na uwadze także przykrycia dachów) narażona na warunki zewnętrzne – zwłaszcza klimatyczne, wymaga coraz więcej dbałości w celu zabezpieczenia przed działaniem atmosferycznym. Wraz więc z typowanymi rokrocznie muzealiami ruchomymi, nie można pomijać tak istotnej przestrzeni konserwatorskiej, stanowiącej o unikatowej wartości skansenowskiego oddziału muzeum.

6.3.1. Priorytetowe działania remontowe przy obiektach architektury drewnianej na lata 2023 - 2024

Biorąc pod uwagę założenia jak wyżej, oceniając równocześnie bieżący stan zachowania obiektów drewnianej architektury ludowej znajdujących się na terenie oddziału muzeum w Osieku nad Notecią i będąc świadomym dotychczasowych napraw i remontów, najpilniejszymi do realizacji i najważniejszymi muszą być remonty trzech kolejnych obiektów:

6.3.1.1. Remont wiatraka typu holender

Ten zabytkowy obiekt w typie tzw. „holendra” pochodzący z Gromadna (gm. Wyrzysk) z l. 90. XIX w. w konstrukcji budynku szkieletowej, krytej gontem i z trzema kondygnacjami użytkowymi oraz obrotowym dachem ze śmigłami, z uwagi na swoją specyficzną konstrukcję w ostatnich dwóch latach, kiedy to anomalia pogodowe spotykane były coraz częściej, doświadczał wpływu warunków na swój stan najczęściej spośród wszystkich obiektów na terenie muzeum. W roku minionym, tj. w roku 2021, pogoda dopełniła swego, kiedy podczas intensywnych i porywistych wiatrów burzowych naruszona została konstrukcja budynku i jego śmigła. Ponieważ obiekt jest jedną z czołowych wizytówek osieckiego skansenu na zewnątrz, a środki uzyskane z polisy ubezpieczeniowej okazały się niewystarczające, postanowiono, aby remont obiektu przeprowadzić składając stosowny wniosek w Programie „Wspieranie działań muzealnych” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2022. Muzeum niezakwalifikowane jednak zostało do realizacji tego projektu, zabrakło mu do uzyskania finansowania ledwie 0,75 pkt.

Niemniej, wiatrak wymaga pilnego remontu – wymiany skrzydeł i pokrycia ścian gontem - śmigła wiatraka są uszkodzone przez wichury, podobnie pokrycie gontowe – stary gont posiada liczne ubytki, wręcz dziury w dachu, a naprawy wymaga także stolarka okienna i drzwiowa. Potrzebna jest też konserwacja środkami owadobójczymi samej konstrukcji.

Zatem z uwagi na niecierpiące zwłoki działania przy obiekcie, należy ponownie aplikować o dofinansowanie, względnie prace naprawcze rozłożyć na etapy, w pierwszym zaś zacząć od napraw najistotniejszych, związanych z wymianą pokrycia dachu gontem wraz z konserwacją więźby dachowej, w kolejnych latach natomiast skupić się na wymianie śmigieł,

wreszcie działania zakończyć na konserwacji stolarki i konserwacji środkami owadobójczymi samej konstrukcji.

6.3.1.2. Naprawy pokrycia dachów

Muzeum konsekwentnie dokonuje przeglądu technicznego konstrukcji przykrycia dachów. Jednak rokrocznie potrzeby z uwagi na to, że dachy kryte są w większości trzcina, potrzeby związane z jej wymianą stale rosną i kolejne obiekty wymagają takich działań. W tym przypadku priorytetowymi są na kolejne 2, z górą 3 lata: wymiana strzechy w chałupie z Dźwierzna Wielkiego oraz naprawa kalenicy strzechy w chałupie pochodzącej z Dzierżążna Wielkiego.

Pierwszy z obiektów to wyjątkowy i historycznie niezwykle cenny budynek w osieckim skansenie. Pochodzi z końca XVIII w. i jest obiektem wąskofrontowym z pełnym podcieniem szczytowym, wspartym na trzech słupach. W jego wnętrzu prezentowana jest ekspozycja odtwarzająca wiejską karcznię. Nadto jest on usytuowany w samym centrum muzeum, dopełniając jego tzw. „nawsie”. Wspomniane położenie i jego unikatowy charakter wpływa na to, że bardzo często stanowi on tło kulturalnych wydarzeń i chętnie jest wykorzystywana podczas imprez dla szerokiego grona odbiorców na rzecz ludowych koncertów.

Drugi z obiektów - chałupa z Dzierżążna Wielkiego, to z kolei obiekt z 1834 r., będący budynkiem szerokofrontowym, szkieletowym z ceglany wypełnieniem, we wnętrzu którego udostępniana jest m.in. stała ekspozycja ukazująca zwiedzającym wnętrze sklepiku wiejskiego.

Z perspektywy zatem charakteru tych dwóch budynków i z tytułu pełnionych przez nie funkcji i roli w dawnej wsi, ich odrestaurowanie jest z istoty rzeczy niezwykle pilne.

6.4. Starania w celu rekonstrukcji zabytkowego zajazdu z Łobzenicy

Poczynając od 2009 roku muzeum zabiegało o utworzenie w przestrzeni oddziału w Osieku nad Notecią i zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego Wielkopolski niezwykle cennego obiektu - zabytkowego zajazdu z Łobzenicy. Plany dotyczyły rekonstrukcji tegoż i docelowo usytuowania go centralnie na terenie muzeum. Oryginalny obiekt przez niewłaściwą eksploatację i prace remontowe bezpowrotnie utracił swój historyczny autentyzm, niemniej zachowane źródła i dokumenty historyczne, wsparte stosownym projektem architektonicznym, dawały nadzieje na wzbogacenie MKL w Osieku o kolejny cenny obiekt w oparciu o jego rekonstrukcję. Zajazd ten historycznie powstał na przełomie XVIII/XIX w.

W tym miejscu, ponownie, jak w przypadku budynków opisywanych w pkt: 6.2. należy z mocą zaznaczyć, że jest to jedyny tego typu zachowany obiekt w północnej Wielkopolsce, a rekonstrukcja tak cennego obiektu i wykorzystanie go na cele centrum kulturalnego promującego różne aspekty dziedzictwa kulturowego pozwoli przyciągnąć do muzeum turystów. Poprzez realizację tego zadania rozwiązanych zostanie także szereg problemów infrastrukturalnych (brak toalet, szatni, sal edukacyjnych, wystawowych

i specjalistycznych pracowni warsztatowo - edukatorskich). Realizacja projektu wpłynie także na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej otoczenia.

W sytuacji, gdy po latach, w 2022 roku dzięki zrozumieniu, a zwłaszcza finansowaniu ze strony Organizatora muzeum pełnobrańzowej dokumentacji architektonicznej (istniejąca od 2009 r. wymagała aktualizacji) i przyznaniu kolejnej bieżącej dotacji celowej z przeznaczeniem na wykonanie specjalistycznych badań archeologicznych wyprzedzających budowę, należy tym bardziej dołożyć wszelkich starań w celu finalizacji projektu. Dodatkowym atutem i jednocześnie punktem zwrotnym, nakazującym konsekwencję w tych działaniach jest również fakt, iż muzeum w bieżącym roku z własnych środków, świadome przychylności w sprawie na poziomie Samorządu Województwa Wielkopolskiego, przeprowadziło na terenie docelowej budowy, tzw. analizę magnetometryczną.

W efekcie badania na terenie Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią, na obszarze poddanym tzw. prospekcji geofizycznej z wykorzystaniem metody magnetometrycznej, zarejestrowano szereg anomalii magnetycznych, które, ze względu na swoje właściwości, siłę oddziaływania i dystrybucję przestrzenną, pogrupowano w poszczególne kategorie. Obrazy wynikowe tej analizy charakteryzują się wysoką złożonością pod kątem liczby i własności anomalii magnetycznych, które nierzadko nakładają się na siebie, czyniąc magnetogram trudnym do interpretacji. W ramach badanych obszarów jedynie jednostkowo występują miejsca będące odzwierciedleniem magnetycznego i neutralnego tła. Z uwagi na intensywne wykorzystywanie rozpoznawanej działki, zarówno do celów magazynowych w przeszłości, jak również turystycznych i edukacyjnych obecnie, koncentracje zarejestrowanych sygnałów są trudne do jednoznacznego stwierdzenia potencjalnych wyników.

W tym kontekście wiadomo jednak, że z uwagi na intensywnie przekształcony przez człowieka teren (działka, na której prowadzone będą badania, później i docelowo stanowiąca plac pod budowę, wpisana jest do rejestru zabytków z uwagi na wcześniej istniejące tu pradziejowe cmentarzysko), konieczne jest rozpoznanie ich genezy poprzez użycie metod inwazyjnych. Jedynie połączenie prospekcji geofizycznej, już wykonanej jak wspomniano - ze środków własnych muzeum i tradycyjnych badań wykopaliskowych, może przynieść odpowiedź na pytanie o ich pochodzenie. Badania te rozpoczęte zostaną jeszcze we wrześniu bieżącego roku. Z uwagi jednak na dopięty budżet, wykonane zostaną one jedynie w części, tzn. pod terenem docelowo rekonstruowanego obiektu, zachodząc nieznacznie w jego przyszłą część parkingową. Siłą rzeczy więc, niezbędne jest dokonanie badania pozostałej części wyznaczonego terenu, stanowiącej ok. 23 arów powierzchni w kolejnym roku.

Działania te, biorąc pod uwagę wykonaną już bieżącą pracę na rzecz powstania obiektu, związaną z aktualizacją dokumentacji architektonicznej, posiadaniem przez muzeum aktualnego i wiążącego pozwolenia na budowę do roku 2025, wskazują, że koniecznym jest również uczynienie wszelkich niezbędnych zabiegów w staraniach o budowę i usytuowanie tego niezwykle ważnego inwestycyjnie dla przyszłości muzeum obiektu blisko wejścia do skansenu, w narożu obszaru przylegającego do okolnicy, naprzeciw chaty z Kościerzyny (od południa). Byłby to budynek parterowy z poddaszem użytkowym, częściowo podpiwniczonym, z dachem stromym, przy którym planuje się poza wymienionymi już miejscami związanymi z działalnością administracyjną, edukacyjną

i wystawienniczą, także przywrócenie pierwotnej roli niektórym pomieszczeniom, takim jak izba karczemna i mieszkanie karczmarza.

7. Organizacja wystaw czasowych i imprez

Wystawiennictwo podobnie jak gromadzenie muzealiów, to bezsprzecznie jedno z ważniejszych działań charakteryzujących codzienne funkcjonowanie Muzeum. Służy ono zazwyczaj przyciągnięciu stałego widza, ale przede wszystkim pozyskaniu nowego odbiorcy. W bieżącej, jak i w planowanej na kolejne lata działalności instytucji, ważne jest takie planowanie ekspozycji, by z jednej strony pokrywały się one ze ścieżkami edukacyjnymi realizowanymi w systemie oświaty (nie należy zapominać o tym, że młodzież w wieku szkolnym, to główny odbiorca muzeum), z drugiej zaś – mając na uwadze oddział muzeum – były wzorem lat ubiegłych, przemyślanym dopełnieniem imprez o charakterze plenerowym. Jedynie takie podejście spełnia w dzisiejszych realiach oczekiwania, gwarantuje szerszy odbiór, a co za tym idzie, tak ważną dla instytucji frekwencję. Należy pamiętać, że obecnie o charakterze wystaw czasowych w głównej mierze decyduje „zapotrzebowanie rynku”, stąd wystawy w siedzibie muzeum mogą być realizowane zarówno ze zbiorów własnych, jak i z kolekcji innych muzeów, we współpracy z innymi podmiotami, w tym także partnerami ze sfery publicznej, samorządu – mając tu na uwadze jednostki, z którymi Muzeum na co dzień współpracuje, ale z definicji, nie są instytucjami kultury.

Należy zwrócić także uwagę na drugi istotny czynnik, jakim jest właśnie wspomniany odbiorca. Skoro przypomniano tu, że głównym jest młodzież i dzieci, to wystawy powinny być tak planowane, aby przynajmniej raz w roku, a zwłaszcza w okresie zajęć szkolnych (wrzesień – czerwiec), jedna z nich była dedykowana specjalnie dla nich. Wystawy te nierzadko też zdaniem piszącego, wykraczać powinny poza ustalony harmonogram nauczania. Muszą one także pokazywać najmłodszemu widzowi rzeczywistość mu nieznaną lub znaną jedynie z opowieści dorosłych. Ten schemat coraz częściej sprawdza się w praktykach wielu instytucji kultury, sprawdza się także od kilku lat w muzeum w Pile (dużą popularnością cieszyły się w ostatnich dwóch latach ekspozycje: „Wspomnienia z dzieciństwa. Zabawki PRL-u” oraz „Historia Dobranocki”, które w swoistej retrospekcji przypominały dorosłym ich dzieciństwo, a młodszym przybliżały nieznaną przeszłość, z racji ich wieku) i powinien on być kontynuowany.

Reasumując, wachlarz wystaw powinien być na tyle urozmaicony, aby przyciągał dorosłego widza na interesujące go ekspozycje tematyczne, w oparciu o bogate zbiory działów merytorycznych, ale i musi też wykraczać daleko poza niego, z myślą o młodzieży i dzieciach.

W podobny sposób, biorąc pod uwagę zainteresowanie odbiorcy, należy w dalszym ciągu utrzymywać sprawdzony schemat związany z planowaniem i organizowaniem imprez. Tak plenerowych, dla szerokiego grona odbiorców, jak i tych, które organizuje się z myślą o dzieciach – edukacyjnych. Te z natury i siłą rzeczy przeważają i dominują w oddziale muzeum – w Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią.

W przypadku imprez plenerowych, na czoło w dalszym ciągu powinny wysuwać się dwie z nich – inaugurująca sezon turystyczny „Majówka w skansenie” i zamykające go wydarzenie plenerowe „Pożegnanie lata”. Te, z natury rzeczy, wymagają większego wkładu finansowego, w związku z tym w corocznych planach finansowych instytucji należy kłaść na

nie największy nacisk, aby nie przestały być one atrakcyjne i w dalszym ciągu przyciągały widzów. Pozostałe imprezy organizowane w sezonie w dalszym ciągu powinny pokazywać doroczny cykl prac i dawny obraz życia na wsi. W związku z tym, choć znane publiczności imprezy takie jak: „Wielkanoc na Krajnie”, „Niedziela w skansenie”, „Jesień w polu i zagrodzie”, to z uwagi na to, że są cenione, muszą być w dalszym ciągu utrzymywane. Podobnie jak imprezy edukacyjne dla dzieci, które w interesujący dla nich sposób i w oparciu o pokazy przybliżają odległe dla nich życie na wsi. Z myślą o najmłodszych więc, organizowane muszą być: „Dzień dziecka w skansenie”, „Jesień w polu i zagrodzie”, a także „Andrzejki w skansenie”.

8. Wizerunek muzeum

Ważną i nieodzowną częścią funkcjonowania muzeum, zwłaszcza w obecnym czasie jest jego wizerunek. Wśród wielu innych, tworzą go niezwykle ważne czynniki, takie jak funkcjonowanie w przestrzeni medialnej i multimedialnej.

Piszący tę koncepcję, o ile pamięta z perspektywy czasu, tworzoną w 2012 roku nową stronę internetową dla muzeum, spełniającą na tamten czas wszelkie wymogi, czytelną, zdawać by się mogło, również zawierającą wszelkie informacje potrzebne odbiorcy oferty placówki i zwiedzającym, nadto nagrodzoną w corocznym konkursie Marszałka Województwa Wielkopolskiego na najciekawsze wydarzenie muzealne roku „Izabella” – nagrodą główną Grand Prix 2012, to jednak z perspektywy minionego już czasu i w obliczu nowych, całkiem innych, uzależnionych w głównej mierze od oczekiwań i wymagań odbiorcy treści muzealnych, koniecznym wydaje się i niezbędnym jako działanie, utworzenie tejże strony internetowej muzeum od nowa.

Jednocześnie i nawiązując do współczesnych kanonów i rozwiązań, tutaj należy wziąć pod uwagę także, aby stawiając nie tyle na rozbudowę, a stworzenie nośnika od podstaw – na nowo, przygotować ją tak, aby ukierunkowana była ona z jednej strony do oczekiwania osób z niepełnosprawnościami, tutaj w głównej mierze dla osób niedowidzących, z drugiej zaś, aby uwzględniała ona potrzeby głównego odbiorcy oferty muzeum – młodego pokolenia zwiedzających. Tutaj z kolei należy pamiętać, żeby projektując stronę www., mieć na uwadze, że dzisiejsza młodzież jest wyjątkowo mobilna i chętniej korzysta z wszelkich nowinek technologicznych aniżeli dorośli. Tym samym produkt ostatecznie musi zaspokajać potrzeby nie tylko osób korzystających z oferty i propozycji muzeum, które pozna on w sposób tradycyjny z komputera, ale i jeśli nie nade wszystko, należy pamiętać, że obecnie musi ona także spełniać i obsługiwać zainteresowanych, także treściami, które można odczytywać na urządzeniach mobilnych (smartfony, tablety).

Niezależnie od podejmowanych i wymienionych już działań, niezwykle istotnym jest także w świetle postrzegania muzeum, wśród innych tego typu placówek, realizowanie takich zamierzeń i działań, które będą odbierane i akceptowane społecznie.

W tym kontekście koniecznym jest powrót w opinii piszącego do zamiaru sprzed czasu pandemii i realizacji pomysłu związanego z ewaluacją działań. Jest to bardzo istotna przestrzeń, której wypełnienie w jej wymiarze społecznym, procentuje większą akceptowalnością i odbiorem muzeum na zewnątrz. Niezależnie od tego, taka interakcja z widzem i przeprowadzenie badań, z całą pewnością może podpowiedzieć również muzeum

kolejną, dotychczas nie zauważaną, marginalizowaną lub wręcz całkowicie niezauważaną przez nie drogę.

9. Jubileusz 50-lecia istnienia muzeum

W 2025 roku Muzeum Okręgowe w Pile będzie obchodziło jubileusz 50-ciu lat istnienia instytucji. Mając to na uwadze, należy pamiętać, że rok ten będzie jako jubileuszowy, niezwykle istotny dla muzeum. Powinien on skłaniać do refleksji, powinien być także rokiem wypełnionym i naznaczonym w kalendarzu szczególnymi wydarzeniami, które z perspektywy czasu, przypomną zwiedzającym, ale i samej kadrze muzeum, początki funkcjonowania instytucji, jej wszelkie wzloty i upadki oraz wydarzenia z najnowszej historii instytucji. W kontekście tak doniosłego wydarzenia, należy odpowiednio wcześniej zabiegać o patronat honorowy nad jubileuszem Marszałka Województwa Wielkopolskiego i Prezydenta Miasta Piły, zadbać o odpowiednią oprawę i obecność osób ważnych dla muzeum przez wszystkie lata jego funkcjonowania, zabiegać więc z wyprzedzeniem również i o to, aby podczas uroczystości jubileuszowych na miarę ich możliwości zdrowotnych, organizacyjnych i rodzinnych, wszystkie te osoby się na uroczystości pojawiły.

W kalendarzu imprez i wydarzeń planowanych na rok 2025 powinna się pojawić także ekspozycja czasowa, która nie tylko zaprezentuje dorobek instytucji, ale również, jeśli nie przede wszystkim upamiętni wszystkich budowniczych muzeum od początku jego istnienia.

Na ten szczególny czas wzorem poprzednich rocznic i wydarzeń z życia muzeum, przygotowany powinien zostać stosowny i kolejny numer „Biuletynu”, powołany do życia przy okazji poprzednich obchodów jubileuszowych, tj. 40-tej rocznicy istnienia oddziału muzeum – Muzeum Kultury Ludowej w Osieku, obchodzonej uroczystości w 2018 roku.

W tym przypadku Kolegium Redakcyjne publikacji powinny stanowić osoby nie tylko istniejące i funkcjonujące w codziennym życiu muzeum obecnie, ale także winny to być w miarę możliwości osoby w postaci byłych pracowników, osoby związane z życiem muzeum, a także, jeśli wyrażą na to ochotę, do wspomnień o muzeum powinny być zaproszone osoby publiczne.

10. Budżet i gospodarka finansowa

Niezwykle ważną w świetle planów i pomysłów na funkcjonowanie, w tym bieżące i dalekosiężne muzeum, jest świadomość, że wszystkie one realizowane są i winny być ustalane w ściśle określonych ramach finansowych, z budżetem kreowanym przez dyrektora i przedstawianym u Organizatora oraz ustalonym ostatecznie przez niego w drodze uchwały. W znacznej mierze budżet ten związany jest z kosztami stałymi instytucji, remontami i modernizacjami oraz wynagrodzeniami dla pracowników i ich pochodnymi. Jest on uzupełniany o przychody własne, jednak trudno zakładać, że w najbliższym czasie wzrost ten będzie znaczący. Determinują go obecnie wzrastająca inflacja, ogólna sytuacja na rynku krajowym, ale i sytuacja geopolityczna. W tym świetle, o ile przychody instytucji wykazują tendencję rosnącą, to w dalszym ciągu są one na mniejszym od oczekiwanego poziomie. Możliwy wpływ na to miał okres pandemii związanej z Covid-19. Tu jednak sytuacja na tyle się ustabilizowała, że wpływy z biletów – co wynika z możliwości ponownego organizowania

impres - zwłaszcza w oddziale muzeum w Osieku nad Notecią, pozwalają na pokrywanie niektórych potrzeb nieprzewidzianych w corocznym planie finansowym ze środków własnych instytucji.

Ważnym czynnikiem wpływającym na realizację zamierzonych działań jest także finansowanie zewnętrzne. Wydaje się, że na tej płaszczyźnie, po pierwszych i niezbyt udanych próbach ich pozyskiwania, zwłaszcza w odniesieniu do środków pozostających w gestii Ministra właściwego do spraw kultury, zespół który w pilskim muzeum ukształtowany został jako komórka do obsługi wniosków składanych zewnętrznie całkowicie od podstaw, wypracował odpowiednie doświadczenie, które pozwoliło sięgnąć już po te środki na różnych polach, w tym: na potrzeby poszerzania kolekcji muzealnej oraz na polu inwestycyjnym i w formule niesłuchanie istotnej, zabezpieczającej funkcjonowanie instytucji, choćby takiej jak nawiązanie do wymogów stawianych przez Państwową Straż Pożarną i przepisów związanych z ochroną przeciwpożarową.

W tej sytuacji należy przyjąć, że rozwój muzeum powinien przebiegać w oparciu o ten sam zespół, który jest zespołem perspektywicznym i składającym się z osób z doświadczeniem merytorycznym w ujęciu muzealniczym, ale i również z pracowników, którzy w muzeum pełnią ważne funkcje w ujęciu pozamerytorycznym, w tym z wiedzą na temat konstruowania i sposobów rozliczania projektów.

W dalszym ciągu, tu wspomnieć należy na koniec, kontynuować trzeba wypracowaną formułę współpracy z Lokalną Grupą Działania „Krajna nad Notecią”, a w ramach tej współpracy pozyskiwać finansowanie na potrzeby projektów „miękkich” celem realizacji imprez edukacyjnych i warsztatów tematycznych w skansenie w Osieku (tak dzieje się w przypadku wydarzeń „Wielkanoc na Krajnie” oraz „Warsztatów wypieku chleba” organizowanych z myślą o dzieciach i młodzieży), a także tworzenia odpowiedniej infrastruktury związanej z małą architekturą (szata roślinna, parkingi dla rowerów, ławki i stoły dla turystów).

Z innej perspektywy natomiast, należy spojrzeć na gospodarza terenu, na którym funkcjonuje oddział muzeum – Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią, tj. Gminę Wyrzysk. Obecność jej przedstawiciela w obecnej kadencji Rady Muzeum przy Muzeum Okręgowym im. Stanisława Staszica w Pile, jest doskonałym momentem i okazją do zacieśnienia współpracy i bardziej efektywnego działania na rzecz muzeum, a zwłaszcza – tutaj biorąc pod uwagę, że przedstawicielem jest obecnie pani Burmistrz Gminy Wyrzysk, na rzecz osieckiego oddziału muzeum.

11. Działalność naukowa i badawcza

Muzeum Okręgowe w Pile w zakresie swojej działalności stricte merytorycznej, zajmuje się działalnością naukową w zakresie wytyczonym przez statut muzeum oraz wynikający z niego profil działania instytucji. Nie bez znaczenia pozostaje tutaj również wielodziałowa struktura, pozwalająca na prowadzenie badań w znacznie większym wymiarze. Stąd w kręgu zainteresowań naukowych jednostki znajdują się tematy archeologiczne, historyczne, z dziedziny sztuki i etnografii. Bezsprzecznie działalność tę należy kontynuować, ale starać się również nie ograniczać jej, choćby ze względów finansowych, tj. w pełni wykorzystywać potencjał i predyspozycje pracowników

merytorycznych, starając się łączyć je z celami strategicznymi muzeum wyznaczonymi na kolejne lata.

Z punktu widzenia polityki pozyskiwania muzealiów, niezbędna jest kontynuacja celu wytyczonego w zakresie archeologii związanego ze współpracą z nadleśnictwami w najbliższym sąsiedztwie Piły. Współpraca ze służbami leśnymi jest bowiem obecnie jedną z najbardziej wymiernych w zakresie pozyskiwania nowych zabytków do zbiorów muzeum, a jednocześnie wysoko oceniana w skali kraju. Piłskie muzeum bowiem w dalszym ciągu, jako jedno z nielicznych zainteresowane jest działaniami na tym polu i bardzo często proszona jest przez placówki naukowe lub inne muzea o wskazówki, a jednocześnie stała się partnerem dla instytucji naukowych zajmujących się tą problematyką. Dobrym przykładem jest tu Instytut Archeologii UAM w Poznaniu. Podobnie ważnym zakresem merytorycznego działania działu archeologicznego jest podwodna penetracja rzeki Gwdy. W ostatnich latach zaowocowała ona pozyskaniem do zbiorów działu i za zgodą służb konserwatorskich cennych obiektów prehistorycznych. Zaznaczyć przy tym należy, że wydaje się, iż bieg rzeki w jej miejskim ciągu, a także meandry tejże poza obszarami miasta, stanowiąc będą znakomite pole do badań podwodnych na dalsze lata.

W zakresie etnografii, w dalszym ciągu merytorycznie najbardziej istotnym działaniem na kolejne 5 lat, będzie systematyczna aktualizacja koncepcji zagospodarowania Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią. Jest to nieuniknione i konieczne, ze względu na zredukowaną już niemal do zera liczbę interesujących obiektów - co zostało podkreślone już w latach wcześniejszych i jednocześnie we wcześniejszej koncepcji, występujących in situ, typowanych przed laty do translokacji. Co więcej, wielu z nich przed ich całkowitym zniszczeniem, nie zdążono także zinwentaryzować. Tym samym i w sytuacji, kiedy to rekonstrukcje są w oparciu o istniejące dokumentacje trudne do zrealizowania, należy nadal skupić się, na zachowanych jeszcze w terenie nielicznych przykładach budownictwa zrębowego i sumikowo-łątkowego, a także penetrować teren północno-zachodniej Krajny - reprezentatywnej dla koncepcji zabudowy skansenu w Osieku - pod kątem zachowanych tam jeszcze budynków gospodarczych i stodół. One to bowiem mogą być dopełnieniem kilku już istniejących zagród na terenie osieckiego muzeum. W tym kontekście, każdy nowo odkryty obiekt istniejący w stanie rokującym na potencjalną translokację i wpisujący się w ogólną koncepcję zagospodarowania terenu Muzeum Kultury Ludowej w Osieku, winien spotykać się ze strony badaczy ze zrozumiałym zainteresowaniem.

Należy zauważyć, że przez lata główny nacisk etnografowie Muzeum Okręgowego w Pile kładli na badanie obszaru Krajny, ze względu na małe zainteresowanie tym terenem innych ośrodków muzealnych i naukowych. Skupienie się na obszarze położonym na północ od Noteci sprawiło, że najwięcej zbiorów ruchomych i obiektów architektonicznych pochodzi właśnie z tego obszaru. Aby wyrównać te dysproporcje, w kolejnych latach należy skupić się bardziej na badaniach prowadzonych na terenie Pałuk i Puszczy Noteckiej. Niedostatecznie przebadane są również tereny nadnoteckie, które w XVIII i XIX wieku ulegały intensywnej kolonizacji ołędzkiej, fryderycjańskiej i później niemieckiej. Muzeum posiada duże braki w dokumentowaniu osadnictwa obcego na tych terenach.

Sporym wyzwaniem wydaje się ponadto, tak dla etnografów, jak i wydaje się innym badaczom, oswojenie się z nieuchronnymi zmianami w podejściu do gromadzenia muzealiów. Dotyczy to jednak w największym wymiarze etnografii, zwłaszcza w kontekście

rejestrowania wcześniej przedstawianego tego, co „nieuniknione” i zanikającymi w zbyt szybkim tempie obiektów, pojedynczych sprzętów i ogólnie rozumianych muzealiów ruchomych. Problemy te potęguje wyraźnie już zauważalna zmiana pokoleniowa, związana z coraz częstszym brakiem przekazywania umiejętności przez jeszcze do niedawna funkcjonujących rzemieślników ich następcom.

Na koniec należy zwrócić uwagę na fakt, który jednak jest już zdaje się tendencją ogólną, która dotyczy zasadnego pytania o działania merytoryczne w wielu muzeach. Nie omija ono i muzealników z Osieka nad Notecią, ale i poniekąd z Piły. Jest to jeszcze pytanie natury ogólnej, na zasadzie nie co, a póki co jeszcze bardziej kiedy, ale wydaje się być w kontekście tejże koncepcji i kilku następnych już lat coraz bardziej zasadne. Pytanie to brzmi: „Kiedy nadejdzie moment, kiedy muzeum zacznie kolekcjonować lub rejestrować na początek i bardziej precyzyjnie dokumentować, jako relikty przeszłości a później ubierać ją w realne istniejące ekspozycje, rzeczywistość lat 80. ubiegłego wieku i lat późniejszych?”.

Przed tym nieuniknionym pytaniem staje także pilskie muzeum, a odpowiedzi na nie należy poszukiwać już teraz, aktualnie. W sytuacji, gdy rzeczywistość ta, która już niedługo stać się może rzeczywistością muzealną musi być rejestrowana bowiem właśnie już obecnie, w innym przypadku odejdzie ona jak szereg innych, bezpowrotnie.